

SABIEDRISKO PAKALPOJUMU REGULĒŠANAS KOMISIJA

Ūnijas ielā 45, Rīgā, LV-1039 | Tālrunis 67097200 | Fakss 67097277 | E-pasts sprk@sprk.gov.lv

PADOMES LĒMUMS

Rīgā

16.03.2017.

Nr.1/8
(prot. Nr.11, 3.p.)

Dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika

Izdota saskaņā ar Enerģētikas likuma
15.panta 1.¹ daļu un
likuma „Par sabiedrisko
pakalpojumu regulatoriem”
9.panta pirmās daļas 2.punktu un
25.panta pirmo daļu

1. Vispārīgie jautājumi

1. Dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika (turpmāk – metodika) nosaka kārtību, kādā aprēķina un nosaka dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifus.
2. Metodikā lietoti šādi termini:
 - 2.1. **dabasgāzes patēriņš tehnoloģiskām vajadzībām** – dabasgāzes sadales sistēmas (turpmāk - sadales sistēma) darbības nodrošināšanai izlietotā dabasgāze;
 - 2.2. **dabasgāzes zudumi** – sadales sistēmā ievadīto un no sadales sistēmas izvadīto dabasgāzes apjomu starpība attiecīgā laika periodā, neskaitot dabasgāzes patēriņu tehnoloģiskām vajadzībām;
 - 2.3. **izmaksas** – dabasgāzes sadales sistēmas operatora (turpmāk – sistēmas operators) tehnoloģiski un ekonomiski pamatotas izmaksas, kas nepieciešamas sadales sistēmas pakalpojuma efektīvai sniegšanai;
 - 2.4. **lietotājiem nodotais dabasgāzes apjoms** – trīs iepriekšējos gados vidējais gadā lietotājiem uz piederības robežas nodotais dabasgāzes apjoms;
 - 2.5. **sadales sistēmas pakalpojuma diferencētie tarifi** – atbilstoši izmaksām, dabasgāzes gada patēriņa apjomam un citiem kritērijiem noteikti tarifi, pēc kuriem norēķinās lietotājs (turpmāk – tarifi);

- 2.6. **sadales sistēmas pakalpojums** – sistēmas operatora pakalpojums, ar kuru tiek nodrošināta noteikta dabasgāzes apjoma transportēšana no dabasgāzes pārvades sistēmas līdz dabasgāzes apgādes sistēmas piederības robežai, tajā skaitā sadales sistēmas jaudas uzturēšana un attīstīšana (turpmāk – sistēmas pakalpojums);
- 2.7. **regulējamo aktīvu bāze (turpmāk – RAB)** – sistēmas operatora sistēmas pakalpojuma sniegšanai izmantojamie aktīvi vai to daļa;
- 2.8. **vidējais tarifs** – atbilstoši izmaksām noteikta sadales pakalpojuma tarifa vidējā vērtība.
3. Sistēmas operators visas izmaksas uzrāda ar precizitāti līdz 1 tūkstotim *euro* [tūkst. EUR] un transportēto dabasgāzes apjomu pilnos skaitļos kilovatstundās [kWh].

2. Dabasgāzes bilance

4. Sistēmas operatora dabasgāzes bilance ir sadales sistēmai no dabasgāzes pārvades sistēmas pievadītā dabasgāzes apjoma atbilstība lietotājiem piegādātajam dabasgāzes apjomam un tehnoloģiskām vajadzībām un dabasgāzes zudumu segšanai nepieciešamajam dabasgāzes apjomam. Dabasgāzes bilanci izsaka ar šādu formulu:

$$Q_{PSO\ p} = Q_{SSO\ nod} \quad ,$$

kur

$$Q_{SSO\ nod} = Q_{liet} + Q_{SSO\ tehn} + Q_{SSO\ zud} \quad ,$$

kur

$Q_{PSO\ p}$ – sadales sistēmai no dabasgāzes pārvades sistēmas pievadītais dabasgāzes apjoms [kWh];

$Q_{SSO\ nod}$ – sadales sistēmā transportētais dabasgāzes apjoms [kWh];

Q_{liet} – lietotājiem nodotais dabasgāzes apjoms [kWh];

$Q_{SSO\ tehn}$ – dabasgāzes patēriņš tehnoloģiskām vajadzībām [kWh];

$Q_{SSO\ zud}$ – dabasgāzes zudumi [kWh].

5. Sistēmas operators vienlaikus ar tarifa projektu iesniedz pamatojumu, ja aprēķinātais lietotājiem nodotais dabasgāzes apjoms tiek koriģēts.

3. Tarifu aprēķinā iekļaujamās izmaksas

6. Sistēmas operators tarifu aprēķinā precīzi un nepārprotami norāda tikai sadales sistēmas pakalpojuma izmaksas, kas saistītas ar RAB un sadales sistēmas pakalpojuma sniegšanu.
7. Sistēmas operators lieto izmaksu attiecināšanas modeli, kura pamatprincipus, tajā skaitā kapitāla izmaksu attiecināšanas metodi, un ieviešanu saskaņo ar regulatoru.
8. Sistēmas operators tarifu aprēķinā iekļauj plānotās ar sadales sistēmas pakalpojuma nodrošināšanu saistītās izmaksas.
9. Tarifu aprēķinā iekļaujamās izmaksas veido dabasgāzes sadales sistēmas kapitāla izmaksas, ekspluatācijas izmaksas un nodokļi. Tarifu aprēķinā iekļaujamās izmaksas nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$I_{sso} = I_{kap} + I_{eksp} + I_{nod} \quad ,$$

kur

I_{sso} – sadales sistēmas pakalpojuma kopējās plānotās izmaksas;

I_{kap} – sadales sistēmas kapitāla izmaksas [EUR];

I_{eksp} – sadales sistēmas ekspluatācijas izmaksas [EUR];

I_{nod} – nodokļi, kas attiecināmi uz sadales sistēmu [EUR].

3.1. Kapitāla izmaksas

10. Kapitāla izmaksas veido kapitāla atdeve un nolietojums (amortizācija):

$$I_{\text{kap}} = P_{KA} + I_{\text{nol}} ,$$

kur:

I_{kap} – kapitāla izmaksas [EUR];

I_{nol} – pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstījums [EUR];

P_{KA} – kapitāla atdeve [EUR].

11. Sistēmas operators veido tādu kapitāla izmaksu uzskaiti, kas dod precīzu un nepārprotamu priekšstatu par sadales sistēmas kapitāla izmaksām un to izmaiņām.
12. Regulators reizi gadā līdz 1.septembrim sagatavo kapitāla atdeves likmes aprēķinu un ar lēmumu apstiprina kapitāla atdeves likmi. Regulatora noteikto kapitāla atdeves likmi sistēmas operators piemēro, izstrādājot tarifu projektu, kura spēkā stāšanās datums plānots nākamajā kalendārajā gadā pēc regulatora lēmuma par kapitāla atdeves likmes noteikšanu pieņemšanas datuma.

3.1.1. Regulējamo aktīvu bāze

13. Sadales sistēmas RAB vērtības aprēķinos iekļauj sistēmas operatora īpašumā esošo pamatlīdzekļu, nemateriālo ieguldījumu un krājumu iepriekšējā gada finanšu pārskata atlikušo vai bilances vērtību gada beigās, neiekļaujot finanšu ieguldījumus, debitoru parādus, vērtspapīrus un līdzdalību kapitālos, naudas līdzekļus, pārdošanai paredzētās dabasgāzes krājumus, kā arī pamatlīdzekļu vērtības daļu, kas finansēta no valsts, pašvaldības, ārvalsts, Eiropas Savienības, citas starptautiskas organizācijas un institūcijas finanšu palīdzības vai finanšu atbalsta. RAB atbilst ilgtermiņa pakalpojuma sniegšanai piesaistītā kapitāla vērtībai (pašu kapitāls un ilgtermiņa kredīti).
14. Pamatlīdzekļu vai to daļas, kas netiek efektīvi izmantota sadales sistēmas pakalpojuma sniegšanai, bilances vērtību neietver RAB, un to nolietojumu nesedz ar tarifu. Regulators var uzdot sistēmas operatoram iesniegt pamatlīdzekļu tehniskā stāvokļa un kalpošanas ilguma izvērtējumu.
15. Pamatlīdzekļu RAB iekļaujamā vērtība tiek noteikta kā 2018.gada 1.janvāra pamatlīdzekļu bilances atlikums, kam pieskaitītas pēc 2018.gada 1.janvāra atzītās, ar pamatlīdzekļu iegādi un izveidi saistītās kapitalizētās izmaksas un atņemts pēc 2018.gada 1.janvāra atzītais pamatlīdzekļu nolietojums, vērtības samazinājumi un izslēgto pamatlīdzekļu vērtība.

3.1.2. Kapitāla atdeve

16. Kapitāla izmaksu noteikšanai izmanto RAB un kapitāla atdeves likmi. Kapitāla atdevi aprēķina saskaņā ar šādu formulu:

$$P_{KA} = RAB \times wacc ,$$

kur

RAB – RAB vērtība [EUR];

wacc – vidējā svērtā kapitāla atdeves likme procentos [%].

17. Kapitāla atdeves likme ir regulatora noteikta vidējā svērtā likme no pašu kapitālam noteiktās atdeves likmes un aizņemtajam kapitālam noteiktās atdeves likmes. Vidējo svērto kapitāla atdeves likmi aprēķina saskaņā ar šādu formulu:

$$wacc = r_e \times \frac{E}{(E + D)} + r_d \times \frac{D}{(E + D)} \times (1 - t) ,$$

kur

r_e – pašu kapitāla atdeves likme procentos [%];

$E/(E+D)$ – pašu kapitāla attiecība pret kopējo (pašu un aizņemto) kapitālu, kuras vērtība tiek pieņemta 50%;

r_d – aizņemtā kapitāla atdeves likme procentos [%];

$D/(E+D)$ – aizņemtā kapitāla attiecība pret kopējo (pašu un aizņemto) kapitālu, kuras vērtība tiek pieņemta 50%;

t – uzņēmumu ienākuma nodokļa likme.

18. Pašu kapitāla atdeves likmi aprēķina saskaņā ar šādu formulu:

$$r_e = r_f + \beta_e \times r_m + r_n ,$$

kur

r_f – bezriskā likme, kas noteikta kā Eiropas Centrālās bankas ikmēneša publicētā Latvijas valdības 10 gadu obligāciju vērtspapīru otrreizējā tirgus gada vidējā procentu likme 5 gadu periodā [%];

β_e – nozares vidējais beta koeficients, kas koriģēts atbilstoši pašu un aizņemtā kapitāla struktūrai saskaņā ar šādu formulu:

$$\beta_e = \beta_a \times \left[1 + (1 - t) \times \left(\frac{D}{E} \right) \right] ,$$

kur

β_a – nozares vidējais beta koeficients pirms korekcijas saistībā ar aizņemtā kapitāla izmantošanu;

D/E – nozares aizņemtā un pašu kapitāla vidējā attiecība; ņemot vērā, ka pašu kapitāla attiecība pret kopējo kapitālu un aizņemtā kapitāla attiecība pret kopējo kapitālu ir vienādas, $D/E=1$;

r_m – tirgus riska piemaksa [%];

r_n – nozares riska piemaksa [%].

19. Aizņemtā kapitāla atdeves likmi r_d nosaka kā Eiropas Centrālās bankas ikmēneša publicēto nefinanšu sabiedrībām *euro* valūtā izsniegto kredītu (ar sākotnējo termiņu ilgāku par 5 gadiem; atlikumiem) gada vidējo procentu likmi 5 gadu periodā.

3.1.3. Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstījums

20. Pamatlīdzekļu nolietojumu un nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstījumu aprēķina saskaņā ar šādu formulu:

$$I_{nol} = I_{nol\ pam} + I_{nol\ nem} ,$$

kur

I_{nol} – pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstījums [EUR];

$I_{\text{mol pam}}$ – pamatlīdzekļu nolietojums [EUR];

$I_{\text{mol nem}}$ – nemateriālo ieguldījumu izveidošanas izmaksu norakstījums [EUR].

21. Pamatlīdzekļu nolietojumu aprēķina saskaņā ar starptautiskajiem grāmatvedības standartiem un sistēmas operatora pieņemto grāmatvedības politiku.
22. Ja pamatlīdzekļi nav pilnībā izmantoti sadales sistēmas pakalpojuma sniegšanai, aprēķināto nolietojumu koriģē atbilstoši pamatlīdzekļu lietderīgai izmantošanai.
23. Nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstījumu aprēķina pētniecības un sistēmas operatora attīstības izmaksām, koncesiju, patentu, licenču, preču zīmju un citu nemateriālo ieguldījumu izmaksām (izņemot sistēmas operatora nemateriālo vērtību), ņemot vērā starptautiskos grāmatvedības standartus un sistēmas operatora pieņemto grāmatvedības politiku.

3.2. Nodokļi

24. Nekustamā īpašuma nodokli aprēķina saskaņā ar normatīvajiem aktiem tikai no RAB sastāvā iekļautiem aktīviem.
25. Uzņēmumu ienākuma nodokli aprēķina saskaņā ar normatīvajiem aktiem.

3.3. Eksploatācijas izmaksas

26. Sadales sistēmas eksploatācijas izmaksas aprēķina saskaņā ar šādu formulu:

$$I_{\text{ekspl}} = I_{\text{tehn proc}} + I_{\text{pers}} + I_{\text{rem}} + I_{\text{saimn}} ,$$

kur

I_{ekspl} – sadales sistēmas eksploatācijas izmaksas [EUR];

$I_{\text{tehn proc}}$ – tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un dabasgāzes zudumu izmaksas [EUR];

I_{pers} – personāla un sociālās izmaksas [EUR];

I_{rem} – kārtējo īpašuma uzturēšanai nepieciešamo un veikto eksploatācijas remontu izmaksas [EUR];

I_{saimn} – pārējās saimnieciskās darbības izmaksas [EUR].

27. Tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un dabasgāzes zudumu izmaksas aprēķina saskaņā ar šādu formulu:

$$I_{\text{tehn proc}} = (E_{\text{tehn}} + E_{\text{zud}}) \times C_{\text{zud}} ,$$

kur

E_{tehn} – prognozētais dabasgāzes patēriņš tehnoloģiskām vajadzībām [kWh];

E_{zud} – prognozētie dabasgāzes zudumi [kWh];

C_{zud} – prognozētā vidējā dabasgāzes zudumu cena [EUR/kWh].

28. Personāla un sociālās izmaksas (I_{pers}) aprēķina saskaņā ar Darba likumu un sociālās apdrošināšanas jomu reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem.
29. Īpašuma uzturēšanai nepieciešamo un veikto kārtējo eksploatācijas remontu izmaksas (I_{rem}) un darbu, kuri nepieciešami sistēmas operatora grāmatvedības bilanci esošo un nomāto dabasgāzes sadales aktīvu un administrēšanas aktīvu pamatlīdzekļu (ēku, būvju, iekārtu u.c.) uzturēšanai darba kārtībā un saglabāšanai un kurus veic citi komersanti, noraksta un iegrāmato pārskata periodā, kurā tās radušās. Šajā pozīcijā neuzskaita kapitalizētas remontu izmaksas.

30. Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas (I_{saimn}) ir ar sistēmas operatora darbību saistītās izmaksas, kas nepieciešamas, lai nodrošinātu sadales sistēmas pakalpojuma sniegšanu, un nav iekļautas citās izmaksu pozīcijās.

4. Vidējā tarifa un tarifu aprēķins

31. Vidējo tarifu aprēķina saskaņā ar šādu formulu:

$$T_{vid} = \frac{I_{sso}}{Q_{liet}},$$

kur

T_{vid} – vidējais tarifs [EUR/kWh];

Q_{liet} – lietotājiem nodotais dabasgāzes apjoms [kWh].

32. Tarifus var diferencēt atkarībā no lietotāju dabasgāzes patēriņa apjoma gadā, izmaksu attiecināšanas dabasgāzes transportēšanas pakalpojuma sniegšanai un sadales sistēmas jaudas uzturēšanai un attīstīšanai, pamatojoties uz gazificēto objektu maksimālo dabasgāzes patēriņu stundā, vai atkarībā no citiem diferencēšanas kritērijiem.
33. Sistēmas operators reizē ar tarifu projektu iesniedz tarifu projektā izmantoto diferencēšanas kritēriju ekonomisko pamatojumu.
34. Prognozētie kopējie ieņēmumi, piemērojot tarifus, nedrīkst pārsniegt vidējam tarifam atbilstošos ieņēmumus.
35. Kopējie nepieciešamie ieņēmumi no maksas par sadales sistēmas jaudas uzturēšanu un attīstīšanu nepārsniedz kopējās sadales sistēmas jaudas uzturēšanas un attīstīšanas izmaksas.

5. Tarifu noteikšanas procedūra

5.1. Tarifu projekta izstrādāšana un iesniegšana

36. Sistēmas operators izstrādā tarifu projektu saskaņā ar šo metodiku, nosakot izmaksas attiecībā uz sadales sistēmas pakalpojumiem. Vienlaicīgi ar prognozētajām izmaksām sistēmas operators iesniedz regulatoram informāciju par sagaidāmajām izmaksām kārtējā gadā un divu iepriekšējo gadu faktiskajām izmaksām.
37. Sistēmas operators var iesniegt regulatoram pamatotu pieprasījumu atļaut pašam noteikt tarifus saskaņā ar šo metodiku.

5.2. Tarifu projekta izvērtēšana

38. Tarifu projektu regulators izvērtē likumā „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” noteiktajos termiņos.
39. Regulators apstiprina vai noraida tarifus, izvērtējot to veidojošo izmaksu pamatojumu.
40. Tarifu projekta izvērtēšanas laikā sistēmas operators var iesniegt tarifu projekta labojumus un papildinājumus.
41. Ja regulators ir devis atļauju, atbilstoši Enerģētikas likuma 15.panta 1.¹ daļai sistēmas operators pats nosaka tarifus saskaņā ar šo metodiku, ievērojot turpmāk norādīto kārtību:
- 41.1. ja sistēmas operators pieņem lēmumu par jauniem tarifiem, tad ne vēlāk kā 30 dienas pirms jauno tarifu spēkā stāšanās brīža publicē tarifus oficiālajā izdevumā

„Latvijas Vēstnesis” un informē regulatoru par tarifiem. Vienlaikus sistēmas operators iesniedz regulatoram pamatojumu tarifiem un informāciju par iepriekšējā perioda faktiskajām izmaksām, jauno tarifu prognozētos datus, kā arī salīdzinājuma tabulas, kurās norādītas lietotāju struktūras izmaiņas, un citus dokumentus, kuri pamato jauno tarifu nepieciešamību;

- 41.2. regulators 21 dienas laikā pēc tarifu saņemšanas izvērtē iesniegto tarifu atbilstību šai metodikai un iesniegto tarifu ekonomisko pamatojumu;
- 41.3. ja regulators 21 dienas laikā pēc tarifu saņemšanas nav pieņēmis lēmumu par iesniegto tarifu neatbilstību šai metodikai vai nav noraidījis tarifu ekonomisko pamatojumu, tad tarifi stājas spēkā sistēmas operatora noteiktā laikā;
- 41.4. ja regulators 21 dienas laikā pēc tarifu saņemšanas pieņem lēmumu par iesniegto tarifu neatbilstību šai metodikai vai noraida tarifu ekonomisko pamatojumu, tad tarifi nestājas spēkā sistēmas operatora noteiktajā laikā. Pieņemto lēmumu regulators septiņu dienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas nosūta sistēmas operatoram un publicē oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis” paziņojumu par pieņemto lēmumu, kurā atsauc tarifu spēkā stāšanos.

6. Noslēguma jautājumi

- 42. Līdz 2019.gadam bezriskā likmes r_f un aizņemtā kapitāla atdeves likmes r_d noteikšanai izmanto Eiropas Centrālās bankas publicētos statistikas datus par periodu, kas sākas ar 2014.gada 1.janvāri.
- 43. Sistēmas operators atbilstoši metodikai izstrādātu tarifu projektu iesniedz regulatorā līdz 2018.gada 15.februārim.
- 44. Atzīt par spēku zaudējušu Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2013.gada 27.septembra lēmumu Nr.1/26 „Dabasgāzes sadales pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika” (Latvijas Vēstnesis 2013, 193.nr.).
- 45. Metodika stājas spēkā nākamajā dienā pēc tās publicēšanas oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis”.

Priekšsēdētājs

R.Irkliis